

Bymuseet i Bergen
v. Sigrid Samset
sigsam@bymuseet.no

Vår ref.: 2016/96

Deres ref.:

Dato: 13.04.2016

Henvendelse om utstilling av skjeletter (2016/96)

Den 9. mars 2016 mottok Skjelettutvalget en henvendelse fra Sigrid Samset ved Bymuseet i Bergen angående en planlagt utstilling basert på Stian Supperberger Hamres postdoktorprosjekt «Immigration and mobility in medieval and post-medieval Norway». Utstillingen omfatter blant annet to skjeletter fra Middelaldersamlingen til Universitetet i Bergen. Henvendelsen ble behandlet av Skjelettutvalget på møte 29. mars 2016.

Bakgrunn

Hamres forskning bygger på skjelettmateriale fra fem arkeologiske utgravninger i Trondheim, men utstilling skal inneholde to skjeletter (antallet er uklart; noen steder står det tre) fra de såkalte Brygge-gravningene i Bergen (1955–1968), «som i hovedsak dekker tidsperioden fra rundt 1020–1702». Sammen med forklarende tekster, ansiktsrekonstruksjoner, fotografier og andre illustrasjoner skal skjelettene brukes til å vise forskningspotensialet i humanosteologisk materiale til for eksempel alders- og kjønnsbestemmelse, kosthold, sykdommer og skader, og til å presentere resultatene av Hamres forskning om innvandring og mobilitet. Ved å knytte dette til levningene etter to konkrete individene skal det bli enklere for publikum å relatere seg til og forstå forskningen. Universitetsmuseet i Bergen har godkjent utlånet av to skjeletter, som etter utstillingen returneres til Universitetsmuseet.

Etisk vurdering

Henvender legger vekt på at skjeletter er levninger etter mennesker som har eget menneskeverd og krav på respekt, og videre at «bruk av menneskelige levninger i utstillingsøyemed er dermed problematisk i seg selv». Henvender mener likevel dette kan forsvares, dels fordi skjelettene er gamle og individene ikke kan identifiseres eller «gjenkjennes», og dels fordi skjelettene kommer fra «en kristen tradisjon, «med et uttalt skille mellom kropp og sjel». Videre, framheves det, er det relevant å stille ut skjeletter nå man lager en utstilling som skal presentere osteologisk forskning. Selve presentasjonen av skjelettene – i to separate, liggende montre – vil «ha en verdig og nøytral form». Og utstillingen vil rette oppmerksomheten «mot forskningspotensialet materialet representerer snarere enn skjelettene i seg selv».

Skjelettutvalget slutter seg til denne vurderingen. Samtidig påpeker utvalget at slike utstillinger lett kan få preg av spekulasjoner og sensasjonalisme – selv om selve presentasjonen av skjelettene har en «verdig og nøytral form». I utvelgelsen, for eksempel, kan det være fristende å trekke fram skjeletter med spektakulære patologiske særpreg for å vekke oppmerksomhet. Tilsvarende, i formidlingen av forskningen, kan det være lett å overdrive forskningens potensielle bidrag og forventete resultater, ikke minst i forbindelse med dekning i media. Skjelettutvalget vi derfor presisere at de etiske retningslinjene gjelder i alle faser av et forskningsprosjekt, «slik at forskning også inkluderer forskningsrelevant undervisning, formidling og utstilling», og videre at «materialet skal behandles med diskresjon og verdighet» i alle faser av utstillingsprosjektet ([Etiske retningslinjer for forskning på menneskelige levninger](#)).

Skjelettutvalget har følgelig ingen tungtveiende motforestillinger og vil anbefale gjennomføringen av den planlagte utstillingen av de to skjelettene så lenge materialet blir håndtert på en forsvarlig måte.

Med vennlig hilsen

Nils Anfinset
Utvalgsleder

Vidar Enebakk
Sekretariatsleder

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Kopi: Universitetet i Bergen v/Asbjørn Engevik